

Verslag van het ingevolge artikel 5, sub d., sub 2 Archiefbesluit 1995 gevoerde driehoeksoverleg tussen het Ministerie van Defensie (Dienst Gebouwen Werken en Terreinen) en de Rijksarchiefdienst met betrekking tot de selectielijst, zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995, van archiefbescheiden van de minister van Defensie op het beleidsterrein Rijkshuisvesting.

Auteur J.A.A. Bervoets

Datum 30 mei 2001

Inleiding

De voorliggende ontwerp-selectielijst is een selectielijst als bedoeld in artikel 2, eerste lid van het Archiefbesluit 1995 (Stb. 671). De lijst heeft de vorm van een Basisselectiedocument (BSD). Een BSD bestaat voor het grootste deel uit een lijst van handelingen. In een BSD wordt op grond van een aantal selectiecriteria aan elke handeling een waardering gegeven, die neerkomt op een selectiebeslissing met betrekking tot de bescheiden die de neerslag van de handeling vormen (B = te bewaren; V = (op termijn) te vernietigen).

Het BSD fungeert deels als vervanging van de categorieën 26, 27 en 28 van hoofdstuk 1000, categorie 6 van hoofdstuk 3216, categorieën 1, 2, 3, 4, 8, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 40, 41, 42, 43, 44, 45 en 46 van hoofdstuk 4300, categorie 12 van hoofdstuk 5300 en categorieën 9, 10 en 18 van hoofdstuk 6100, 7100 en 8100 van de lijst van voor vernietiging in aanmerking komende stukken van het ministerie van Defensie (vastgesteld bij gemeenschappelijke beschikking door de Minister van Defensie en de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, nr. EAO 250.880/2b, alsmede no. OKN/O/MA 154.391 d.d. 30 december 1969, laatstelijk gewijzigd bij gemeenschappelijke beschikking van de Minister van Defensie en de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, nr. A94.223WK/NF (gepubliceerd in de Staatscourant, nr. 60 d.d. 25 maart 1994) alsmede alsmede Koninklijke marine hoofdstuk 1, paragraaf 3A, nr. 25 en hoofdstuk 1, paragraaf 3B, nr. 18; Koninklijke landmacht hoofdstuk 1, paragraaf 3I, nr. 25; hoofdstuk 1, paragraaf 3II, nr. 18; Koninklijke luchtmacht hoofdstuk 1, paragraaf 3d, nr. 25 van de 'Lijst van te vernietigen archiefbescheiden Krijgsmacht delen Koninklijke marine, Koninklijke landmacht en Koninklijke luchtmacht (vastgesteld bij gemeenschappelijke beschikking door de Minister van Defensie en de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, No. PA D87/028/32098, alsmede No. CD/RAI/1988/317/MZ d.d. 21 november 1988 (gepubliceerd in de Staatscourant No. 8 d.d. 11 januari 1989)), welke tegelijkertijd met de vaststelling van onderhavige selectielijst worden ingetrokken, en deels als nieuw selectie-instrument.

Het beleidsterrein

Het beleidsterrein Rijkshuisvesting betreft de regelgeving en uitvoerende werkzaamheden van de rijksoverheid met betrekking tot de totstandkoming van kantoren en inrichtingen van de rijksoverheid als materiele voorziening. De grondslagen van dit beleidsterrein zijn geregeld in de Koninklijke Besluiten met betrekking tot de rijksgebouwendienst. Het beleidsterrein is beschreven in het door de projectgroep PIVOT vastgestelde rapport *Institutioneel Onderzoek Het rijk onder dak*, (PIVOT-rapport nr. 45). Als actor voor dit BSD geldt de minister van Defensie, en in het bijzonder de dienst DGWT.

Bij de totstandkoming van het hierbij gesloten BSD is gebruik gemaakt van de selectiecriteria, zoals die golden tijdens de opstelling van het RIO in 1994. Het projectteam heeft op verzoek van de archiefdeskundigen van het ministerie van VROM deze criteria nader toegespitst op het

gegevensbeheer. Aan de negen algemene criteria die in die periode golden zijn twee bijzondere criteria toegevoegd. De overwegingen tot deze beslissing - op grond van een reeds tijdens de opstelling van het rapport gebleken gemeenschappelijk belang voor het behoud van het cultureel erfgoed voor zorgdrager en de Rijksarchiefdienst - zijn in de inleiding van het BSD opgenomen.

Werking BSD

Dit BSD wordt thans ter vaststelling aangeboden voor zover het de handelingen betreft van de volgende actoren: Minister van Defensie en een daaronder ressorterende commissie.

Totstandkoming BSD

Het BSD is gebaseerd op het institutioneel onderzoek dat bij het ministerie van VROM door dr. J.A.A. Bervoets werd verricht in de periode 1995-1996. Dit institutioneel onderzoek resulteerde in het PIVOT-rapport nr. 45. Op grond van de handelingen, beschreven in dit RIO is door de dienst DGWT een eigen BSD opgesteld. Hierbij is rekening gehouden met een advies van de Raad van Cultuur inzake het aan de minister van OC&W aangeboden BSD van de Rijksgebouwendienst.

Het concept -BSD kwam tot stand in april 1999. De inhoud van RIO en BSD alsmede de voorgestelde waardering is beoordeeld door de volgende personen:

- H.E.M. Mettes, J.M.M. Cuijpers en S. Martijn van het Centraal Archiefdepot van het Ministerie van Defensie
- C. van Wezel, hoofd afdeling algemene zaken, centrale directie DGWT

Aan het driehoeksoverleg, dat plaatsvond in de periode september 2000-mei 2001 hebben deelgenomen:

- als beleidsdeskundigen: Ing. J.S.M. van der Zalm, hoofd staf operationeel beleid en zorsystemen, defensie pijpleiding organisatie C. van Wezel, hoofd afdeling algemene zaken, centrale directie DGWT;
- als deskundigen archiefbeheer: H.E.M. Mettes en J.M.M. Cuijpers van het Centraal Archiefdepot van het Ministerie van Defensie alsmede de leden van de werkgroep implementatie PIVOT-producten defensie (WIPPD);
- als vertegenwoordiger van de Algemene Rijksarchivaris: dr. J.A.A. Bervoets.

Voorts trad op voordracht van het Koninklijk Nederlands Historische Genootschap (KNHG) als materiedeskundige op drs. G. Steenmeijer, o.m. co-auteur van *De rijksbouwmeesters*.

Belangen

Tijdens het opstellen van het BSD en tijdens het gevoerde driehoeksoverleg is rekening gehouden met de in artikel 2, sub c van het Archiefbesluit 1995 genoemde waarde van de archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed en het onder sub d van hetzelfde besluit genoemde belang van de in de archiefbescheiden voorkomende gegevens voor overheidsorganen, voor recht- of bewijszoekenden en voor historisch onderzoek. Als uitgangspunt van het overleg gold de selectiedoelstelling van de Rijksarchiefdienst, die inhoudt dat met de te bewaren gegevens een reconstructie van het handelen van de rijksoverheid op hoofdlijnen ten opzichte van haar omgeving mogelijk moet zijn, waardoor bronnen van de Nederlandse samenleving en cultuur veilig worden gesteld voor blijvende bewaring. De doelstelling is door de deelnemers van het driehoeksoverleg toegepast op het beleidsterrein Rijkshuisvesting. De gemaakte afwegingen zijn als motivatie voor de selectiecriteria in de inleiding van het BSD verwerkt.

In het driehoeksoverleg heeft de vertegenwoordiger van de Algemene Rijksarchivaris de belangen van het historisch onderzoek behartigd. In het bijzonder zijn de overwegingen, die geleid hebben tot de indertijd genomen selectiebeslissingen van VROM door de vertegenwoordiger van de Rijksarchiefdienst aan de andere overlegpartners kenbaar gemaakt, hetgeen onder meer blijkt uit de hieronder vermelde ingebrachte stukken.

Bij de handelingen die zijn gewaardeerd voor vernietiging op termijn, is de termijn vastgesteld met het oog op het belang van de archiefbescheiden voor overheidsorganen en voor de recht- en bewijs zoekende burger. De beoordeling en vaststelling van de minimale termijnen zijn geschied door de deskundigen van het ministerie van Defensie. De vertegenwoordiger van de Rijksarchiefdienst heeft zich ervan vergewist dat voor de vaststelling van de selectielijst van gelijklopende handelingen dezelfde normen werden gehanteerd als tijdens het driehoeksoverleg met de Rijksgebouwendienst, gehouden op 26 november en 15 december 1999. De in het concept-BSD toegepaste beredeneerde criteria zijn door het ministerie van Defensie overgenomen. Uit het hierna volgende zal blijken dat de bedenkingen die door de Raad voor Cultuur in par.5 van haar advies dd. 8 februari 2001 ten aanzien van de ontwerp-selectielijst archiefbescheiden zijn ingebracht van invloed zijn geweest op een selectiebeslissing.

Ingebrachte stukken

Als ingebrachte stukken werden behandeld:

- Het concept-BSD, met de daarin voorgestelde selectievoorstellen van PIVOT en de vernietigingstermijnen van de voor vernietiging aangewezen bestanden, voorgesteld door de archiefbeheerders van DGWT.
- Het verslag van het driehoeksoverleg tussen de Rijksgebouwendienst en de Rijksarchiefdienst met betrekking tot de selectielijst van archiefbescheiden van de minister van VROM op het beleidsterrein Rijkshuisvesting d.d. 26 november en 15 december 1999.
- Het advies van de Raad voor Cultuur van 24 augustus 2000 exh. ARC 2000.1873/2. inzake de ontwerp-selectielijst archiefbescheiden Rijkshuisvesting over de periode 1922-1998.

Algemeen

Tijdens het overleg is vastgesteld dat er consensus bestaat over de in het concept-BSD voorgelegde termijnen, die over het algemeen overeen komen met de termijnen, zoals vastgesteld in de overeenkomstige handelingen van de ontwerp-vernietigingslijst van de Rijksgebouwendienst. Ook is het volgende in overeenstemming met deze lijst:

- Aan het BSD wordt een inleiding toegevoegd waarin de door het Archiefbesluit voorgeschreven belangenoverwegingen ten aanzien van administratie, recht- en bewijszoekende burger en erfgoedbelang nader worden geëxpliciteerd. Duidelijk moet zijn dat waar *het ministerie* zorgt voor de op termijn voor vernietiging vatbare stukken de bewaarplaats daarvan ook aan uitvoerende instanties kenbaar moet worden gemaakt. Hierdoor wordt aan bedenkingen van ambtenaren in het veld - voor wie bepaalde met B aangeduide of met langere termijnen aangegeven bescheiden geen functie meer hebben - tegemoet gekomen. In bijzondere gevallen kunnen de aangegeven vernietigingstermijnen nader worden gemotiveerd.
- In de inleiding van het BSD is een passage opgenomen met betrekking tot de bewijszoekende burger. Hierin wordt ingegaan op het goede gebruik dat bij de overdracht van een onroerend goed ook de beheersgegevens van de eerste eigenaar worden overgedragen. In de praktijk blijkt dat er in het verleden ook daadwerkelijk beheersgegevens van Rgd-gebouwen aan nieuwe eigenaars zijn overgedragen,

waaronder tekeningen die volgens dit BSD voor blijvende bewaring in een openbare archiefbewaarsplaats in aanmerking zouden kunnen komen.

- De nummering van handelingen van het BSD komt niet overeen met dat van het RIO (PIVOT-rapport 45). Daarom is, evenals bij het BSD van de Rgd het geval was, aan elke handeling een verwijzing naar het RIO-nummer toegevoegd.
- Een aantal handelingen uit het RIO, waarvan verondersteld was dat zij uitsluitend van toepassing waren voor de Rgd, zijn alsnog, in enigszins aangepaste vorm, toegekend aan de minister van Defensie. Het betreft de handelingen met de RIO-nrs. 8, 20, 22, 138, 139, 163, 164, 165, 166, 171, 190, 193, 194, 196, 198, 205, 206, 207, 208, 209, 210 en activiteit BSD nr. 16 in bijlage 1 (activiteiten bij handeling 67).
- Een aantal handelingen zijn door DGWT opgevoerd, die niet in het oorspronkelijke RIO zijn opgenomen, te weten de BSD handelingen nrs. 9, 27, 33, 39, 45, 46, 58 en 59. Deze handelingen zijn in het BSD voorzien van de RIO-nrs. 1000-1007 Het zijn vaak specifieke uitvoeringshandelingen die verband houden met specifieke bevoegdheden van de minister van Defensie of specifiek militaire eisen aan de gebouwen, die tot afzonderlijke handelingen leiden. Zo heeft handeling 27 betrekking op panden die als militair eigendom worden beschouwd, waarvan de opbrengst niet via Domeinen voor de schatkist is voorbestemd. Aan bepaalde militaire inrichtingen zijn ook milieuproblemen verbonden: met betrekking tot het voorkomen en verwijderen van asbest in handeling 9 is tijdens het overleg gewezen op een aanwijzing van de Secretaris-Generaal van 15 april 1999 A/560, waarbij blijvende bewaring van gegevens over asbest ook als een administratief belang wordt beschouwd.

Uit het advies van de Raad voor Cultuur ten aanzien van de handelingen 111, 133 en 134 kan worden opgemaakt dat de Raad veronderstelt dat de bewaringstermijn van een stuk met betrekking tot de aanhangige zaak niet aanvangt met de afdoening van de zaak, maar met de datum van het desbetreffende stuk. Dit is niet in overeenstemming met de praktijk, waarbij een bewaringstermijn van een dossier aanvangt met de datum van afdoening van de daarin aanhangige zaak. Besloten is om in gevallen waarbij handelingen over een langdurige periode worden verricht (zoals bodemsanering, handeling 52-53 van deze lijst) nader te expliciteren dat de termijnen, zoals gesteld aanvangen na afdoening van de laatste procedure.

Wijzigingen van de lijst

De volgende wijzigingen zijn tijdens het driehoeksoverleg voor afzonderlijke handelingen vastgesteld:

Handelingen 58.

Met betrekking tot deze handeling wordt het advies van de Raad voor Cultuur met betrekking tot handeling 29 voor het BSD van de Rijksgebouwendienst in overweging genomen. De vraag wordt gesteld in hoeverre dergelijke standaardmodellen voor de tijdelijke of permanente huisvesting voor niet-militairen in situaties tijdens bijzondere omstandigheden. Gedacht wordt hierbij aan het hergebruik van door de bezetter ontruimde concentratiekampen als Vught, Amersfoort en Westerbork, aan andere voorzieningen voor de internering van van politieke misdrijven verdachte en/of veroordeelde personen, slachtoffers van de watersnood van 1953 en vluchtelingen. Anders dan bij de Rijksgebouwendienst bleken deze mogelijkheden allerminst denkbeeldig. Om die reden is besloten om in overeenstemming met dit advies gegevens met betrekking tot het gebruik of de bestemming van barakken voor de huisvesting van (merendeels) niet-militairen met B te waarderen (selectie criterium 9). Tijdelijke

voorzieningen voor militairen op bivak e.d. vallen onder handelingen met betrekking tot militaire operaties.

De handelingen 38 en 58 zullen gedateerd worden vanaf 1945.

Toegevoegde handeling

Na nadere beoordeling van het verslag door beleidsmedewerkers van DGWT kwam naar aanleiding van mededelingen in activiteit 14, als uitwerking van handeling 37 in een bijlage ter sprake dat het ministerie van Defensie op grond van een beschikking uit 1950 aannemers uitsloot op grond van een lijst. Deze lijst was gebaseerd op mededelingen met betrekking tot politieke delinquentie of collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog, vastgesteld door organen van de bijzondere rechtspleging of de Centrale Zuiveringsraad voor het Bedrijfsleven. Zij werd in 1957 ingetrokken.

Omdat het hier om beslissingen gaat die verband houden met de Tweede Wereldoorlog, is in overeenstemming met een daartoe strekkende circulaire van de Algemene Rijksarchivaris in het BSD een nadere handeling van het ministerie geformuleerd die tot uitsluitingslijsten leidt (Handeling nr 59, achter 3). De handeling zal worden gewaardeerd met een B, selectie criterium 9, op grond van zijn relatie met bijzondere omstandigheden.

Bijlage bij handeling 37 van het BSD: activiteit 11.

Bij toetsing van de handelingenlijst op uitvoerbaarheid van de selectie door de CAS ter voorbereiding van het bewerkingsplan aan de hand van de in te dienen ontwerplijst is gebleken dat activiteit 11, die bij de Rgd handelt over externe uitbesteding, niet van toepassing is. De uitvoering van bouwwerkzaamheden ligt geheel bij de regionale directies en derhalve intern op basis van een vastgesteld bestek en begroting. De formulering van de activiteit dient derhalve te worden aangepast, maar bevat wel identieke gegevens van blijvende erfgoedwaarde als bij de Rgd: de activiteit wordt derhalve gewaardeerd met een B, selectie criterium 6.

De dossiers zullen decentraal bij de regionale directies worden bewaard. De dossiers bij de Centrale Directies worden geacht ter documentatie bewaarde duplicaten te zijn en zouden op die grond vernietigd kunnen worden. Bij de selectie dient echter altijd gekeken te worden of het dossier ook aanwezig is bij de regionale directie. Is dit niet het geval dan dient het dossier van de Centrale Directie alsnog bewaard te worden.